

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 1

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Модернізація України: проблеми та технології успішності
(питання економіки, права, соціології, освіти і культури)”
м. Київ, МАУП, 12 листопада 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 30.09.15)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук., доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук; доц.;
Д. Г. Юник, д-р пед. наук, проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 1: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Модернізація України:
проблеми та технології успішності (питання економіки, права, соціології,
освіти і культури)”, 12 листопада 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голо-
ва) [та ін.]. — 2015. — 486 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

ЗМІСТ

Бідзюра І. П., Каршиєва А. І. <i>Проблеми України як країни, держави і суспільства</i>	10
Варзар І. М. <i>Політологемна аксіоматика розбудовчо-модернізаційного стану сьогоденної України у призмі безпристрасної наукової істини</i>	17
Попов В. Ж. <i>Проблема ідентичності у процесі державотворення на пострадянському просторі</i>	23
Головатий М. Ф. <i>Системна криза соціальної держави у ХХІ столітті та можливі шляхи її подолання: теоретичний концепт проблеми</i>	26
Воронін В. М. <i>Нагородна система України як важливий чинник системної модернізації держави і суспільства</i>	30
Юник Д. Г. <i>Перспективні напрями підвищення якості вищої освіти в Україні</i>	34
Сурмін Ю. П. <i>Реформи в Україні: необхідність корекції політики та дизайну</i>	38
Романенко Є. О. <i>Електронна комерція України</i>	41
Мелков Ю. А. <i>Мера успішності: от етатизма к гуманізму</i>	45
Перекуда Є. В. <i>Земельний чинник децентралізації влади в Україні</i>	48
Баєва О. В., Новальська Н. І. <i>Тенденції розвитку санаторно-курортного бізнесу в Україні</i>	52
Рижиков В. С. <i>Практичне завдання вищої школи в розбудові юридичної освіти для підготовки юристів нової формації</i>	56
Радзівський О. І., Філіпенко Т. В. <i>Механізм державного та регіонального регулювання сфери туризму в Україні</i>	58
Піляєв І. С. <i>Досвід союзницької взаємодії українських і російських протибільшовицьких сил в контексті сучасної декомунізації України</i>	62
Романова Л. В. <i>Маркетинг сільських територій: теорія і напрями становлення</i>	66
Артюшенко О. М. <i>Трансформація громадянського суспільства</i>	69

ДОСВІД СОЮЗНИЦЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНСЬКИХ І РОСІЙСЬКИХ ПРОТИБІЛЬШОВИЦЬКИХ СИЛ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Прийняття Верховною Радою України у квітні 2015 пакету законів про декомунізацію країни ставить за мету остаточний і безповоротний розрив зі спадщиною радянського тоталітарного режиму, його ідеологією та політикою, нав'язаними більшовиками Україні і більшості народів колишньої Російської імперії в результаті Жовтневого перевороту 1917 р. червоного терору і досягнутої в 1920 р. стратегічної військової перемоги над розрізненими антибільшовицькими силами в Громадянській війні. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення політико-історичного досвіду “іншої Росії”, тобто тих російських урядів і режимів, які протиставили себе тоталітарній політиці та практиці більшовизму, але, як розпорядилася історія, не спромоглися створити спільний переможний протибільшовицький фронт з виниклими на території колишньої Російської імперії після краху царату національними державами, автономіями і рухами.

У зв'язку з різким погіршенням відносин України, інших нових незалежних держав на заході та півдні пострадянського простору з Російською Федерацією, силовим відривом від України в 2014 р регіонів (Крим, ряд районів Донбасу), що були зонами активного протистояння майже сторіччя тому в роки Української національної революції і російської Громадянської війни, звернення до досвіду взаємодії російських і національно-визвольних антибільшовицьких сил виступає важливою умовою подолання як існуючих, так і потенційних міждержавних, міжнаціональних, цивілізаційно-культурних проблем на пострадянському просторі.

Тим часом у вітчизняній політико-історичній науці тематика, пов'язана з російським протибільшовицьким рухом (як таким, що “історично програв”), часто ігнорується дослідниками як другорядна за своїм значенням. “Такий підхід, — справедливо відзначає М. А. Ковальчук, — часто призводить до недооцінки ролі російських антибільшовицьких сил у подіях в Україні, а отже, не сприяє всебічному й об'єктивному дослідженню доби національно-визвольних змагань” [1, 308]. Між тим країни, де в громадянській війні проти місцевих “червоних” перемогли “білі” (національні, а не імперські), успішно

впоралися із завданням подолання “синдрому громадянської війни” в суспільстві, хоча на це пішло декілька десятирічч (Фінляндія, Іспанія, Тайвань, Південна Корея, Чилі), й здійснили успішний модернізаційний прорив як в економічній, так і в соціально-політичній площині — до розвинутої структурної демократії.

Втім, імперські забобони не дозволили лідерам всеросійського проти-більшовицького руху, аж до військово-стратегічного розгрому взимку 1919–1920 рр., зробити висновки з краху напівфеодальних імперій в результаті Першої світової війни і вбудуватися в процеси “вестфалізації” та соціально-політичної модернізації післявоєнної Центрально-Східної Європи. По суті, всеросійські білі вожді до Врангеля, незважаючи на прозахідну орієнтацію та демократичну риторичку, зволіли вірність ідейним догматам, що коренилися в ординсько-візантійській генетиці московської великодержавності, прагматичним інтересам національної (у “вестфальському” сенсі) Росії.

На відміну від своїх попередників О. В. Колчака і А. І. Денікіна, в останнього білого головкому і верховного правителя Росії барона П. М. Врангеля не лише не було “священного трепету” перед гаслом “єдиної, великої і неподільної Росії”: він вважав його “туманним і невизначеним”, а за наслідками політики його відстоювання — помилковим та шкідливим [2, 106]. Знявши вказане гасло з порядку денного, Врангель тим самим здійснив ідеологічний і ментальний розрив з імперським по суті дискурсом колишніх вождів Білого руху.

Відомо, що в розпал радянсько-польської війни 14 червня 1920 р. Врангель телеграфував до російського дипломатичного представництва у Варшаві, що для нього “польські війська не тільки не є ворожими, але розглядаються як союзні, оскільки Польща бореться не з російським народом, а з радянським режимом” [3, 253].

Кардинальний перегляд Врангелем курсу своїх попередників торкнувся і українського питання. У “Відозві головнокомандувача до українців” від 12 (25) серпня 1920 р. начальницько-патерналістський тон денікінського звернення “До населення Малоросії” змінився хоча й “братнім”, проте апелюючим до раціонального вибору. У ньому акцентується не загальне (до того ж дуже по-різному оцінюване) минуле двох народів, а наявність спільного ворога — більшовизму, що зневажає віру, свободу та надбання народів. Врангель визнавав право українського народу на самовизначення і не протиставляв Україну “єдиній Росії” [4, 159–169].

У серпні 1920 р. у Варшаві між представником уряду УНР, на той час заступником голови Ради народних міністрів і міністром юстиції А. М. Лівіцьким та представником Врангеля у Варшаві Б. В. Савінковим, за згоди глави Польської держави Ю. Пілсудського і представників Антанти, було досягнуто політичної угоди, яка дозволила розпочати спільну антибільшовицьку боротьбу на платформі визнання уряду УНР і необхідності майбутнього скликання українського Установчих зборів. Останні мали визначитися щодо незалежності України та її майбутніх відносин з Росією [5, 368–369; 6].

28 жовтня 1920 р. з дозволу Головного отамана Симона Петлюри командувач підпорядкованої Врангелю 3-ї Руської армії, що формувалася в Польщі, генерал-лейтенант Б. С. Пермікін взяв участь у нараді вищого командного складу Армії УНР, скликаній її командувачем генерал-поручиком М. В. Омеляновичем-Павленком. Згідно з виробленими на нараді умовами, “Російська Армія Генерала Пермікіна, на підставі визнання Української Армії, як Армії Української Народної Республіки, обов’язалась провадити, в повному контактi з [...] Армією [УНР] спільні акції проти загального ворога — більшовиків” [7, 317]. Генерал Пермікін, залишаючись у підпорядкуванні генерала Врангеля, офіційним листом від 28 жовтня на ім’я командувача Армії УНР заявив про своє рішення до планованого підпису військової конвенції про спільну боротьбу з більшовиками між урядом головного отамана С. В. Петлюри і формувавшим 3-ю армію Російським Політичним Комітетом у Польщі (голова — Б. В. Савінков) надати “по силі допомогу дружній Армії Української Народної Республіки” і взяв на себе “обов’язок відноситися до Уряду й населення України як до Уряду і населення дружньої й союзної Держави і не втручатися у внутрішні справи цієї Держави” [7, 317].

Успіху вищезазначеної угоди, яка вже почало активно реалізовуватися, перешкодило, однак, підписання Польщею 12 жовтня 1920 р., за спинами Врангеля і Петлюри, Ризького перемир’я та попередніх умов майбутнього мирного договору з представниками РРФСР і Української РСР. Проте союзницьку взаємодію Армії УНР і частин генерала Пермікіна можна характеризувати як цілком ефективну. За кілька тижнів спільних бойових дій, аж до спільного відступу на польську територію наприкінці листопада 1920 р., оперативні дані командування Армії УНР не зафіксували жодних випадків порушення союзних зобов’язань [7], а 16 листопада 1920 р. у районі села Галузинці (нині — Хмельницька область) збірна козацька дивізія осавула М. І. Яковлева з донських і терських козаків разом з кінним полком Чорних Запорозжців Армії УНР майже знищили бригаду відомого червоного командира Г. І. Котовського [7, 353].

Незадовго до евакуації з Криму уряд Врангеля визнав державну незалежність УНР, про що її Армійському командуванню стало відомо 14 листопада 1920 р. [7, 340]. Однак до того часу корінний перелом у ході Громадянської війни на користь більшовиків вже відбувся. Історичний шанс на створення єдиного переможного фронту російських та національно-визвольних проти-більшовицьких сил був упущений, що призвело, зокрема, до “експорту революції” до виниклих після краху Російської імперії нових незалежних держав у вигляді військової інтервенції, окупації або провокування збройних конфліктів, грубого втручання у внутрішні справи, постійної військової загрози з боку більшовицького режиму.

Виключно продуктивним для подальших досліджень убачається пошук загальнодемократичної платформи, на якій можна було б знайти точки дотику, зблизити позиції та оцінки тих чи інших фігур, подій і явищ Революції

та Громадянської війни 1917–1921 рр. на території сучасної України, що могло б справити благотворний модернізаційний вплив на процеси соціально-політичної трансформації в Україні.

Література

---

1. Ковальчук М. Невідома війна 1919 року: українсько-білогвардійське збройне протистояння / Михайло Ковальчук. — Київ: Темпора, 2006. — 576 с. — С. 289.
2. Врангель П. Н. Записки. Ноябрь 1916 г. — ноябрь 1920 г. Т. 1: Воспоминания. Мемуары / П. Н. Врангель. — Минск: Харвест, 2002. — 480 с.
3. Цветков В. Ж. Часть 1. Формирование и эволюция политических структур Белого движения в России / Белое дело в России. 1919–1922 гг. / В. Ж. Цветков. — Москва: ИП Цветкова Е. А., 2013. — 495 с.
4. Крупина В. А. Украина в программе государственного строительства П. Врангеля / Виктор Александрович Крупина // Крым. Врангель. 1920 год / Сост. С. М. Исхаков. — Москва: Социально-политическая мысль, 2006. — 216 с.
5. Савченко В. А. Симон Петлюра / В. А. Савченко. — Харьков: Фолио, 2004. — 415 с.
6. Шурхало Д. Украинский гамбит Черного барона / Д. Шурхало // ОРД. — 13.04.2010 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ord-ua.com/2010/04/13/ukrainskij-gambit-chernogo-barona/?lpage=1>
7. Українсько-московська війна 1920 року в документах. — Ч. 1: Оперативні документи Штабу Армії УНР (під ред. В. Сальського). — Варшава: [б. в.], 1933. — 404 с.